

GAZETA LITERARĂ

Anul XI Nr. 38 (549) Joi 17 septembrie 1964

ORGAN SAPTĂMINAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ

8 pagini 50 bani

Pag. 5:
ION PAS:
In țara lui Sibellus

Pag. 4-5:
AL. ANDRIȚOIU
Ciclu de versuri

NOTE DESPRE POEZIA NOASTRĂ CONTEMPORANĂ

Dirca este, dintre toate, fenomenul literar cel mai greu detectabil și încadrabil în concepte, în linearitatea generalizatoare a gândirii estetice, poezia fiind domeniul delicat și complex prin excelență. Se poate constata, totuși, că poezia ultimelor două decenii constituie o mișcare unitară în tendințele ei generale, în obiectivul ei interior, în frumoasa generozitate care o animă. Ocupați cu determinarea particularităților unui volum sau a personalității artistice a unui poet sau altul — ocupație foarte necesară; de altfel, — criticul pierde adesea din vedere perspectiva asupra mișcării poetice în ansamblu. Evident, fenomenul poetic din țara noastră constituie o mișcare vie în plină desfășurare și nu poate fi considerat ca o categorie închisă, cum sînt acelea pe care le conținuta istoria literară, totuși două decenii de poezie formează o mișcare literară considerabilă, care poate fi surprinsă în liniile ei mari de dezvoltare.

Prima observație pe care-aș face-o este tocmai existența unei mișcări poetice unitare în ansamblu, fapt cu care ne-am obișnuit dar prin aceasta nu e mai puțin relevant. Cultura universală cunoaște existența unor mari mișcări artistice — clasicismul, romantismul, simbolismul — care, dincolo de particularitățile diverse existente, au avut o desfășurare organică și — în linii mari — unitară, cu poezie aproape unanim recunoscută. Intre cele două războaie mondiale, se poate vorbi, desigur, încă, de curente și tendințe poetice constituite, numai că ele coexistau antagonic, în negație unele cu altele. După cel de-al doilea război mondial, asistăm, în foarte multe țări, la o explozie a curentelor și tendințelor, la o atomizare a lor, la efortul de a împiedica formarea oricăror mișcări coerente, totul reducându-se la personalități artistice ce se vor ireductibile.

Lata însă că ne aflăm în fața unei mișcări literare unitare, care își reanunțează o bază filozofică unică — marxism-leninismul — concepția revoluționară despre lume a clasei muncitoare, o artă deschisă legată de cauza proletariului, inspirându-se din efortul popularului de a construi o lume nouă, socialistă, dorind, la rândul său, să contribuie la formarea unei noi conștiințe, socialiste. Prin urmare, originalitatea poeziei noastre contemporane — a întregii noastre arte — provine din existența unei înțelegeri filozofice profund noi, originale, a unei metode vii, fixe și precise de înțelegere a realului în mișcare dialectică. Poetul nu se mulțumește să contemple lumea ci contribuie la de-venirea ei în sensul adevăratului. Receptiv la infinita diversitate a realului, el are o atitudine fermă, combativă, poezia sa e pătrunsă de spirit de partid, e un factor conștient de modificare a realității, el e conștient de misiunea sa înaltă. Din înțelegerea istoriei decurge cu necesitate optimismul istoric, credința în progres, în victoria comunismului, în ridicarea neîncetată a patriei socialiste.

Recenta antologie de poezie (Poezia română contemporană, B.P.T. 250), reușește să ofere o privire de ansamblu asupra unității în diversitate, să sugereze imaginea unei mișcări poetice originale, vii, dinamice. Prima impresie e a bogăției de nume, cei 110 poeți prezentați aici apar ca o sută zeci salve în cîntecul poeziei noastre contemporane. Cantitatea e premiza absolută a calității, o cultură nu se constituie din trei genii evoluind în vid, iar diversitatea firească de gusturi a cititorilor trebuie neapărat să-i corespundă o diversitate de tonalități artistice. Selecția se face în bogăție, nu în mizerie, o artă vitală este exuberantă, fertilă în tonuri și semitoniuri. De altfel, nu tot ce scrie un poet, dăinuie, chiar la cel mai mare, iar istoria literară cunoaște nume-

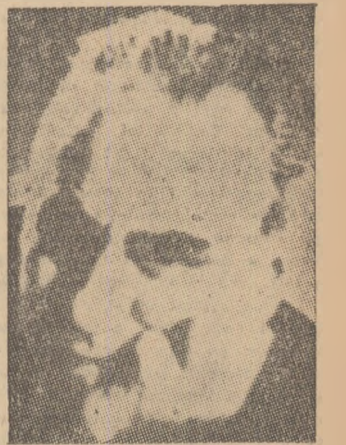
roase cazuri de poeți care au rezistat timpului cu cîteva versuri excelente. O altă impresie bună o creează colaborarea rodnică a generațiilor. Socialismul a lichidat prejudecata stupidă după care tineretul ar trebui să facă tabula rasa din cultura anterioară, să înceapă totul de la zero, cultura unui popor fiind, dimpotrivă, un proces dialectic de continuitate și inovație, de acumulări cantitative și salturi calitative (Eminescu, Arghezi) astfel încît a reduce fenomenul numai la unul dintre elementele lui, înseamnă a-l mutila. Evident că, diferența există, rezultind din natura lucrurilor, poezilor cu o operă deja constituită la Eliberare, punându-li-se alte probleme decît celor ce s-au format în ultimele două decenii.

Fertilitatea realismului socialist, entuziasmul maselor în realizarea obiectivelor istorice, au acționat benefic asupra poezilor vîrstnice, însuflețindu-le o nouă tinerețe. Cîntorul va descoperi, bucuror, rostul nou al acestei generații care a dat literelor românești cîteva decenii de poezie: Tudor Arghezi, G. Bacovia, Victor Eftimiu, Emil Isac, Demostene Bolez, Otilia Cazimir, Lucian Blaga, G. Călinescu, Al. Philippide, Zaharia Stancu. (Ordinea e a sumarelui, cronologic). Autorii antologiei au făcut bine introducînd și versuri ale unor poeți care s-au dovedit mai activi pe alte planuri (Adrian Maniu, Ion Barbu, Ion Vinea, Tudor Vianu, Camil Baltazar, George Lesnea ș.a.). Activitatea creatoare a generației vîrstnice, constituie o mărturie elocventă a forțelor pe care revoluția noastră a slăbit să le reimprospăteze.

O a doua generație o constituie poezii care au trăit în tinerețe sau adolescență, în orice caz la vîrsta conștiinței, anii teribili ai ocupației fasciste, ai războiului (Marcel Bresslau, Radu Boureanu, Emil Giurgiuca, Mihai Beniuc, Cicerone Theodorescu, Virgil Teodorescu, D. Corbea, Eugen Jebeneanu, M. R. Paraschivescu, Maria Banuș, Ion Bănuță, E. Frunză, Mihu Dragomir, Geo Dumitrescu, Veronica Porumbacu, Nina Cassian, A. E. Baconsky, V. Tulbure, Dan Deșliu). Fie că au început să publice cu puțin înainte de război, fie cu puțin după, cea mai însemnată parte a creației lor a fost puternic marcată de acest eveniment prin care trecuseră războiul, ceea ce a dat creației lor o gravitate patetică, un ton zguduitor în apărarea

Paul GEORGESCU

(Continuare în pagina 7)

COTIDIANUL
ÎN
PERSPECTIVĂ
GEO BOGZA : premiul O.I.Z.

Emoționat și rumen de soarele Mării Negre, cu părul incredibil de alb, ca o zăpadă în septembrie, Geo Bogza a primit în pragul acestei toamne premiul Organizației Internaționale a Ziarstilor.

Inconjurat de prietenii de conștiință vechi de redacție, combatanți în presa progresistă dintre cele două războaie mondiale, cu personalitatea, cu vigoarea ciclotonului său talent, intact, după ce a demascat, după ce a acuzat infanția din anii împotriviții, iată! pe Bogza, astăzi sărbătorit, după o îndelungată și strălucită activitate scriitoricească.

Clipa în care domnul Jean Maurice Herman, președintele O.I.Z.-ului l-a lăudat personal distincția, în numele comitetului executiv al organizației, după ultima sesiune ținută la Alger, a fost, în așara solemnității, și o clipă de meditație. Un prieten de măsură a forței de luptă, a puterii de tragere de care a dat dovadă în trecut ziaristica noastră militanță, îndrumată de partid, și în același timp de răspundere profesională în fața grandioaselor evenimente ce se petrec astăzi la noi și pe care presa noastră comunistă, cu o tradiție altă de strălucire, are obligația datorită de a le consemna în cea mai trainică expresie a lor.

Un alt prieten — după cum s-a exprimat în cuvintele sale de deschidere a adunării, tovarășul Nestor Ignat, președintele Uniunii Ziarstilor din R.P.R. — se amuză să se pleacă suierînd spre lîngă aștele săgeți suieră scurți și taci, Altele — și pe acestea Geo Bogza a știut să le pună în mișcare — au sălășuit în vremea lor, suieră și acum și vor suiera și în cazul generațiilor ce vin. Dialogul cu Tata meu în puscărie despre ceilalți hoști, din guvernurile burghezo-mosieresti, practică imuni o tîlhărie în stil mare, ne rezelează moral, în cîteva pagini caustice, o epocă întreagă. Tînuțul de azi se înfioară la gîndul că cineva, odată, a putut trăi o sută și ceva de minute alt de halucinanți și de precis absurde într-o așezare de oameni în care nu se petrecea nimic, ca Geo Bogza la Mizit. Protestul violent, mînia, pamfletul, patosul se împletesc în publicistica sa cu ironia corosivă cu umorul grotesc și între cei doi poli ai inegalității sociale, între castravete de trușdăna jăstos expuși alăturați primăvara în vitrină la Capșa, ea niște prinți, și grămăzile buboase de castraveți roșcați și amari zăcînd toamna pe caldarim, din care cei ce munceau își făceau „o supă amară”.

Între aceste două extreme, imbulbare și foamă, ochii nerțiator al lui Bogza a surprins toată gama simțitoare și suferințelor din trecut. Articole, reportaje sale, care demascatu cu prelu libertății ceea ce istoria condamnase la piatră, politicianismul burghez, teroarea fascistă, au depășit prin veruță, prin puterea imaginilor, ceea ce greșit se înțelege uneori că trebuie să fie un material de gazetă. Sesizînd neroul realităților, miezul lor, ele au pătruns direct în lumea durabilă a poeziei.

Fiindcă Geo Bogza este înții și înții poet. Ținînd din concret, din amanunțul cotidian, arta lui e a unui vizionar, martor lucid al cotidianului al cărui titlu el desface și-l arată, simplu, lumii. Această excepțională creație a cititorului nostru de azi o înfățișează în stilul, în impunderea investigației bogziană, de reporter al prezentului socialist, de neobăbit cercător al vieții, al istoricelor construcții din anii puterii populare. Acesta-a ară ziaristicii — a spus academicianul Geo Bogza aducînd mulțumiri după primirea premiului O.I.Z. O meserie plină de participare, de dragoste de oameni, de ură față de tot ce desfigurează omul și înă ceoa în plus: „Să ai lanțete, să-ți năzdrăvești!” — „dăpă propriile sale cuvinte — să pu în tot ce scriu o ardere ce descoperă „lăsurilor” laturi, forme încă nestruite, să proiectezi în drăneș în viitor cotidianul, guvernamental, faptul diors, prin a cărui profundă perspectivă, gazetarii, ca print-un ocean, vede departe, relativ în imediat.

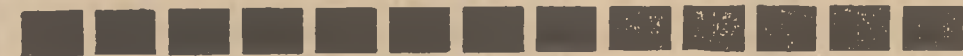
Culoare. Intenție. Intențitate. Culoare umană, invenție umană, intențitate umană.

Constantin ŢOIU

Geografia valorificării

ECRANUL ANULUI XX

Cite drumuri parcurge vizitatorul Expoziției realizărilor Economiei naționale? Două, s-ar părea. Unul, în spațiu, măsurat în kilometri de-a lungul cărora îl solicită paviloanele, standurile, exponatele. Altul, în timp; timpul celor două decenii în cuprinsul cărora, condensînd surprinzător spații istorice cu mult mai întinse, România a urcat pe o prestigioasă treaptă a creației materiale. Iar aceste două drumuri se intersectează continuu, pe toate planurile, începînd cu cel de prezentare a fiecărei ramuri industriale și sfîrșind cu cel al semnificației fiecărui exponat.

Surpriză! La toate intersecțiile se deschid în fața vizitatorului noi drumuri, care îl invită la itinerare de un fel deosebit. Energetica, de pildă, călăuzindu-l pe la noile ei cetăți de lumină, îi deschide în fața drumul apei și al cărbunelui. Cenușărese Industriale, neluate odinioară în seamă, o serie întreagă de cărbuni inferiori își implinesc destiul, prin forța și lumina dezghețate din adîncul lor, în perimetrul trepidant al altor noi termo-centrale. La un pol — cărbunele. La celălalt — kilowatul. Așadar, cărbunele Văii Jiului, care pleca odinioară numai pe drumurile de fier ale țării, călătorește acum, înnoțit, și pe magistralele aeriene ale sistemului energetic național, în cadrul cărui termo-centrale „Văii”, aceea de la Paroșeni, pulsează cel mai puternic dintre toate.

Un alt itinerar: apă-kilowat. Machețele din expoziție te transportă instantaneu de pe Bistrița pe Argeș și de pe Argeș pe Dunăre. Zădarnic zbucium al vestitelor ape, supus energilor omenești transformatoare, se disciplinează riguros în matca unor Îndrăznețe planuri hidro-ter-nice. Pe toată lungimea Bistriței, păstrăvil energetici urmează să fie pescuiri în cascada de hidrocentrale străjînd mălurile. La ora cînd toate centralele de pe Bistrița vor deveni afluenți ai sistemului energetic național, înseamnă că numai de pe urma acestei singure ape moldovenești vom dobîndi trei sferturi din producția de energie electrică a întregii țări în 1944. Dar Argeșul imblînzit? Dar Dunărea, la Porțile de Fier? Itinerare ale electricității, ale energilor valorificabile.

Spectaculos, bogat în semnificații, este și destiul contemporan al lemnului. Prefăcerea așchii în P.A.L. sau P.F.L. (noțiuni pătrunse tot altă de firese în vorbire ca și „relon” sau „mase plastice”) poate fi urmărită într-un impresionant șir de combine, unde se adună cu o înțeleaptă grijă lemnul carpătin. Urmărești în expoziție, sugerate, complexe procese industriale care fac dintr-o anodină bucată de lemn o sculptură plăc de faianță sau, și mai de necrezut, roți dințate concurînd cu succes metalul, mîngîi lînia inspirată a unei mobile concepute cu zvelteți de pescăruș — și călă torești de la Suceava la Blaj, de la Braila la Tirgu-Jiu.

Victor VINTU

(Continuare în pagina 2)

GENEZA POEMULUI EMINESCIAN

(Problema variantelor)

Cu riscul de a părea, de nu pedant, cel puțin didactic, și-n orice caz fastidios, o explicație, sau mai curînd o precizare, decît o circumscriere a titlului prezentului articol nu mi se pare inutilă. E vorba, adică, mai puțin de tainele, oricum misterioase, ce prezintă obirșia dinții a unei lucrări, citit de acele trepte succesive prin care trece ea de la lăutul înmormînt și înmormînt pînă la statura împietrită și fără de moarte. Căci, dacă spre deosebire de geneza lumilor din cosmogonia Serisior 1, minutul cînd principiul vieții la ființă e mai greu de determinat, etapele, ce decurg din clipa cînd totul a fost pus în mișcare, pe acelea orice piculă, oricît de puțin sensibilă le înregistrează. Am mai amintit, și nu o dată, părerea aceluia ziarist, după care Lucașărușul fusese scris, într-o noapte, în trenul ce-l aducea pe Eminescu de la Iași la București și am înțeles, în cele din urmă, că în legenda aceasta hiperbolică zace toțiș un mare adevăr. E supremul omagiu, pe care năzdrăvanul geniu al folclorului îl aduce atotputernicului instanțea a genului creator. Gîndul că o poemă altă de laborioasă ca Lucașărușul a putut ține, ca o altă Pallas Athena, încoafată și cu sulțla ei de aur, cu tot, din teasta Jupiteriană a părintelui ei, nu e lipsit de farmec, și, mai știi, poate și de o brumă de adevăr. Căci ce scafandru a coborîi vreedată la acea adîncime unde se zămislesc capodoperele, și cine ar putea

tăgădui că poetul nostru n-a avut, din chiar minutul dinții vizuinea integrală și perfectă a poemului său, dovadă că a izbucnit să-l dea patina eternității, chiar dacă pentru aceasta, l-au trebuit zece ani de trudă, de căutări continue, de muncă ale facerii, din măruntaiele cărăta, ca-ntr-o năvalnică frământare geologică a congrescut un munte, cu fruntea pierdută în azur sau un atol de o paradisiacă frumusețe.

Cine privește o pagină manuscrisă din Eminescu, Balzac sau Proust, sfîșiată de tot atîtea intervenții, ale neniciei sau ale creionului, înțelege că se află în prezența unei file de hirtie, mult răbdătoare, nu în sensul vizat de Budai Deleanu, dar a unei file de hirtie, care a suportat grele chinuri, a unei foi de temperatură, pe care s-au înscris toate vibrațiile febrei creatoare, ce se cer studiate, interpretate și transcrise cit mai caligrafic cu puțință. De altminteri, calmul unei din paginile caligrafice ale lui Eminescu, Balzac sau Proust nu trebuie să ne amăgească. Toate au cunoscut flicăritle Purgatorului. Celor cărî ar li putut să-l hănuască, și, poate să-l acuze, porînd de la țîță țîță, acurata a manuscriselor sale, de cine știe ce oșurîniță manufacturieră — Sado-veanu le-a răspuns anticipativ, cu metafora „faurului aburii” ale cărui cazne de concepție și realizare, abia de te lasă, fruntea brobonită de sudoare, să le ghiucești. Cu un alt Hephaist, trudind la cuploare

lui subpămîntene, să refăurească pleridul scut al lui Achile, autorul Baltagulii și al lui Nicoară Pot-coavă închidea, cu discreție, cu simplitate și eleganță, marea sa experiență literară, într-o imagină.

În mod curent, varianta e orice formă depășită, înălțurînd procesului de elaborare al unui poem. Cînd formele acestea depășite concurg însă la cristalizarea unui tipar încheiat, autonom, înălțurînd, firește, al aceluiași motiv, termenul „versiuon” e preferabil. E cazul celor patru elegii, pe care Matorescu le tipărește în ediția sa din 1883, sub titlul devenit clasic și intrat în tradiție. Mai am un singur dor, pentru aceea începînd cu acest vers, în timp ce pe următoarele trei (cu titlul primului vers) De-o adormi curînd, Noi voui mormînt bogat și iar cînd voi fi pămînt, le însoțesc de atribuțiile „variantă”, „altă variantă”, „altă variantă”. Sînt ele, aceste patru culunne ale aceluiași cîntec, înfipte în aceeași platformă comună și răsărînd, deopotrivă de majestuoase, ca patru ulmi dintr-o tulpină, variante, în sensul de forme depășite? Evident, nu. Ele au fost gîndite, „le” poet, autonom, transcrise, așa cum presupam încă de acum un șiert de veac, că pentru tipar, dim-

PERPESICIUS

(Continuare în pagina 7)

Fotografia : Ioachim NAUMESCU

Vară buimacă.

„Ce buimăcă! Doamne! spuse baba Anica, dar George, împingând strachina din care mîncea tocană, se împotrivi: — Nu, nu așa. Altfel m-ai învățat să zici „o, ce vară buimacă, în vara asta mi-a zburat cocoul în lună”. — Atunci zăceai de gilci, era altceva; acum dac-am zis, am zis despre furtuna asta cu căldură. — Scundă, scobită de vîrsat, baba Anica avea optzeci de ani și era slabă ca hirtia, căra apă morților de slabă ce era. — Vrei să mă înșeli, babă Anico, spuse George, și în aceeași clipă, cîmpia fără margini dispărură, drumul cu plopi se topi în ierbură, liniștea și lumina albastră se stînsă între hotare și veni o noapte adîncă, cu ploaie. Dar nu ploua în cîmpie, ploua pe munți, iar vîietul ploii, străin și parca de pierzanie a unor lumi ascunse și nedeluzite, scurgerea aceea imperceptibilă de vînt și de apă, apăsa în sîngele oricui și simțea cum în gînduri își plîngea cineva și se vaia. — Plouă la munte să crească pietrele și pe noi iar nu ne-a-tinge, iar ne ocolește, zise baba Anica. Totdeauna plouă mai departe de noi. Fulgere se izbîră în fereastra cîrpiță cu ardez, se zăbură halucinant și murîră izbite de-un tunet care se prăbuși în groapa nopții. — De ce mi-ai pus din nou pelin sub pernă? se plînge băiatul. Mă amețește. — Pelinul gonește puricii, răspuse baba Anica și îndreptă împletitura de spice de orz din colțul iconaelor. — Boneta de noapte, cu ciucure de lînă, îi căzuse pe legătura de cîneșă de lingă pat, vru s-o ridice, un jungă îi reteză răsufierea în coșul pieptului și se lungi, sau mai bine zis căzu alături de George. Părul ei alb și rar atînea umărul gol al băiatului și acesta se trase către perete. „Urîtă e bătrînețea, își zise baba Anica, am păr aspru, păr de ie, numai moartea își mai trece degetele prin el”. — Respirînd greu, îi spuse lui George: — Ești gras, George. Ai dinți sănătoși, rupi cu ei lacom cum rupe cîinele și te-ai îngrășat ca un cuc după Sînpetru. — După Sfîntul Petru, cucii nu mai cîntă și de-ai-a se-ngrășă. Mama zice... — Mă-ta e o putoare. — Babă Anică! răsună din tindă vocea lui Mihai Droc. De ce umbli să i-l faci dușman Aureliei pe băiat?! E fiu-ta și așa ai crescut-o. Nu s-a apropiat niciodată de mine fierbinte, rece ca bruma a intrat sub plapuma mea totdeauna. M-ați mințit, neam de cutre ce sînteți! — Aude copilul, Mihai, zise, cu imputare, baba Anica. — O licărire de lumină searbădă, însoțită de un scîrțit de fier ruginit care-ți roade nervii. Din prag se rostogoli, gîfîită, vocea lui Mihai Droc: — Ce-ai auzit, George? Spune să știu și eu ce-ai auzit!

— Baba Anica e bolnavă și vorbește gîfîit, răspuse băiatul. — Plătete pentru optzeci de ani. Fiecare ne dăm birul cînd ne vine rîndul. — Eu o să trăiesc mai mult decît voi toți, pentru că am în palmă două fulgere. Mi-am plimbat mîinile pe două piersici descîntate de baba Anica și pot să-l prăjesc pe cine vreau eu. — Da, alte prostii! zise Mihai Droc și se așeză pe prag. Luna, scăpată dintre nori, își rupea coarnele în ferestre. — Mihai Droc se adunase lingă tocul ușii ca o grămadă compactă de umbre. Deasupra lui, spre tavan, și dincolo de geamuri, spre cîmpie, întunericul se lichefia, transformîndu-se într-o cocă lăptoasă, cu spumă verde, cînd sforile de foc, jucînd peste munți, radeau cu virfuri de ghiară și cîmpia. — Tăceau. George, nesimțit de nimeni, scoate smocul de pelin de sub pernă ca să-l arunce pe podele. Mihai Droc, suflînd suterător pe o singură nară (în cealaltă îndesase un fir de spînz învelit în două foi de leuștean ca să-l răcoarească creierul infierbîntat), răsucea capătul curelei între buricele destelor (în spînzare simțea răcoarea a opt capace de sticlele cu bere pe care George le bătușe în cuic pe scîndură), iar baba Anica împietrise cu genunchii puțin îndoiți — poziție ce-i ușura, cît de cît, usturimea pomînd de la lingurică și pătrunzînd, rea, între coaste. — În odaie mirosea a tinctură de iod, a coajă de mămăligă arsă și a miriște (orzul de la iconă fusese secerat laolaltă cu multe fire de mohor). Cerul se înseninase, pentru că în curbură de sus a ferestrei, pe dinafară, se vedea atîrnat, rotund, un cuib de rîndunică. La două șchioape de el, spînzura un fierăstrău de mină. — Baba Anica vorbi cea dintîi. — Totdeauna, zise ea, m-am gîndit că o să mor de dropie. Dar nu e niciodată cum te aștepti. — De dropie mor numai aia care au băut mult la viața lor. Li se umflă ficatul și le crește apă în burtă. Tu n-ai băut. — N-am băut, dar am mincat de frupt. Și la noi plouă rar. Trebuia să țin toate posturile... Cînd mori de dropie, lumea nu te uită repede, te căinează. — Pe masa din colț, sună ceasul deșteptător. Era ascuns sub un ștergar de tort și suna înnașușit. Parcă se băteau niște lăcuste pe o lamă de sticlă. — E ora zece, babă Anico, și tot n-a venit. Aștept de cînd a asfințit soarele și pun ceasul să sune din oră în oră. Tu ai știut ce face. — Și tu ai știut, Mihai Droc, răspuse bătrîna. Nu se poate să nu fi înțeles nimica. Ar trebui să fii prost, și tu nu ești deloc prost. Ai văzut-o cînd a luat cofele și cînd și-a innodată basmauă sub coc, spitoarește. De altfel, te-ai dus prin grădina, tipil, să ascuți, stînd ascuns în rășină, ce-și spun ei doi. Dar n-ai avut putere să rămi, ti-a fost frică sau ti-a fost rușine. — Trebuia să crăpi înainte de a veni așa. Era altfel acum. — Aurelia seamănă cu mine, tot s-ar fi dus. — După ce-am trăit cu ea șase ani?! — Sase ani a stat și Danacu la pușcărie. — Nu l-am băgat eu, Era el făcut să se cufure zece ani la hîrdău. Și Aurelia m-a luat să nu rămîie fată bătrîna... Neamul vostru, babă Anico, a nenorocit mulți oameni. Ați venit din munți cu tîrla, lua-v-ar dracu, și pute a bălegar de oaie în tot satul de cînd v-ați așezat aici. Numai mie nu mi s-a făcut greață de voi cînd trebuia. M-a chiorit dragostea. Oh, și cum m-ați vîndut! M-ați scuipat în suflet. Nu trebuia să mă bag între voi. Știam doar că socru-meu a vîndut șase inși. — Aia nu erau ca Danacu, aia făcuseră moarte de om. — Da? Și de ce să-i vîndeți voi? Pe deasupra, doi din ei vă erau veri. Au venit la stîna, hăituit, și le-ați dat să mînceină lapte în care ați amestecat păr de capră tăiat mărunt cu cuțitul, iar cînd au vrut să fugă n-au mai putut, că i-a săgetat la burtă și i-au prins aia sub salcîm, cu pantalonii în vine. — Vorbești degeaba, atunci a fost într-un fel, acum în altfel. Danacu s-a întors de douăzeci de zile, l-au liberat înainte de termen, și de cînd a venit, în fiecare seară se duce în vad la girilă și așteaptă. Acolo s-a iubit el cu Aurelia și îi caută urmele pașilor prin rîpele ale roșie de lepră. I-au spus mă-sa și ta-su: „măi, Ioane, n-avea cum să-ți ducă doru atîta amar de vreme, că tu erai plecat ca și pe viață”. Dar el n-are cum să înțeleagă și-și face de treabă prin vad. Tu l-ai bătuț într-o seară cu bolovanii, eram după porumb ar și fluier văzut. Nu ți-am spus atunci, îți spun acum. El nu s-a ferit, te-am și se spăla pe picioare. Aștepta. — Și acum ai trimis-o la el pe Aurelia, gloabă bătrîna! — N-am făcut-o atentă nici c-un pai, dar știam că are să se ducă. Ardea pămîntul sub ea pînă la trei stînjini. În locul ei și tu te-ai fi dus, Mihai Droc, că poate să-ți îndruge oricine, orice veri, dar numai femeia la care te-ai gîndit mereu în șase ani știe să-ți desferice obida. — E o tîrlă, n-are să se mai întoarcă. — Caut-o! se răsti bătrîna. — Dacă n-am găsit-o în șase ani... — Hei, Mihai Droc, chiar dacă se întoarce, ție — de seara asta o să-ți fie frică toată viața. Eu o să mă așez în cimitir...

Desen de TIA PELTZ

CONSTANTIN NISIEANU POEM FRUMOS...

Poem frumos, versurile tale sînt un pian care cîntă de îndată ce ochii îi ating clopele, sînt un pian din care cîntecule izbucnesc ca dintr-un gheizer coloaana de apă fierbinte, ca valurile agitatei mării cînd dau năvală pe puncte răsturnînd matrozii, ca oile însetate cînd alegară toate, grămadă, spre pîrîișul ce le întinde sub bot căucul cu apă cristalină, ca trîznetul care incendiază pădurea, ca luna cînd iese deodată din nori și-și scutură argintul peste lanul de grîu flămînd de lumină, ca fonda cînd năvăleşte incandescentă din furnal inundînd ighiaburile ce o conduc scînteind spre forme sau ca o ploaie măruntă de vară după care soarele apare mai strălucitor...

Ca un vultur cu aripi de lumină imaginile plonează peste cîmpia din adîncul meu și sub penele cuvintelor care știu cu atîta căldură să alinte, sau să înflăcăreze, inima mea își caută cuibul.

ORAȘ ÎN AMURG

Umbră bătrînelui cîreș curge pe lingă mine și îmi spală picioarele cu mîinile ei violete.

Îmi place să-mi clătesc degetele în umbra răcoritoare ce șerpuiește prin iarbă, dar un pui de vînt suflă în ea, o împinge și o ridică în aer: uite cît este acum de roșie, și de uriașă, și cum se aprinde cînd se izbește de zare.

Poate cineva o fi spart pe cer o carafă cu vin roșu, sau o fi răsfîrat un buchet de maci care au început să împrăștie, peste șantierul de blocuri și peste cîrîii din fața casei, o lumină de aur roșcat...

Nu, e crepusculul, din al cărui ghem de borangic înserarea țese pînze roșii ca vinul, ca macii, apoi le așează, una peste alta, pe fruntea rotundă a soarelui și lumina se filtrează prin ele, iar orașul îmbracă mantaua-i de purpură...

AM SĂ-MI FAC O HARFĂ

Am să adun din stele numai razele lor și am să-mi fac din ele o harfă și-am să mă așez pe o stîncă de pe malul mării și-am să-mi învăț inima să alunece pe coarde

așa cum alunecă luna pe albastrele oglinzi, așa cum alunecă trupul tău printre valuri, așa cum în ochii tăi alunecă noaptea. Nu cu degetele, cu inima am să te cînt.

— Du-te, e loc destul și e cărare bătuță și răzbătută! zise Mihai Droc și se ridică. Dezveli ceasul din ștergar, clipi privindu-i cadrul fosforescent și, încet, chinuitor de încet, răsuci cheia înalt, cu un fluture, fixîndu-l să sune pentru ora unsprezece. Apoi, înalt, cu cămașa ieșită din pantalonii, luncă masiv și cenușiu, ca un oblon de la vagoanele de cale ferată, prin dreptul geamului cîrpiț cu ardez, astupîndu-l un moment în întregime, și pieri în tindă. Bătrîna îl urmări, tremurînd. — Ți-e frig, babă Anico? întrebă George. — Baba Anica uitase de băiat. Intîine mina uscată, grea de nepuțință și-i potrivit, cu degete troznoade, marginea plapumii sub șale. Afară scîrția, ca și cum ar fi amestecat praf în masele, vîntul de început de iunie, secetos. Agudul din curte își învîlmăse frunzele, atîngînd cu ele olandele acoperișului. Umflata de arșița de peste zi — și strîns acum de răcoare — un nod din grîndă plesni, împrăștiînd o diră de rășină rîncea. Bătrîna avu impresia că cineva a lovit în cercevele, se ridică anevoie, ținîndu-se cu mîinile de pervaz și ascultă. Dar nu era nimeni. Văzu, departe, numai luna care atîna coaptă peste cîmpie.

— Nu plouă, îi zise lui George, au fugit toți norii. Dar cîmpia tot o să rodească. Orz, grîu, porumb. — N-a căzut picătură de apă, de unde să se facă bucatele? — O să se facă, zise bătrîna. Înainte de-a se crăpa de ziua, cu plec s-aduc caii grîului. Pe sub pogoanele unde trec caii grîului spicul se umflă cît coada vîntului. Plec și vin cu ei pe sub pămînt și ei o să necheze sălbatec. Caii grîului, George, au trup de grîu, picioare de grîu, cap de grîu. Tu singur o să-ți auzi. „Di, caii grîului”, o să strige cu — și o să fiu într-o căruța cu roți de floarea soarelui, spîțe din cotolani de porumb, coșul din vîșă de vie împletită și faraoancele, patru creste de pepene. Să mă aștept și o să viu. Tat-tu și mă-ta, o să spună că am murit, dar numai tu o să știu unde m-am dus. — Include ochii, zise George, vreau să mă joc nițel cu fulgerele pe care le am în palmă și o să te frig. — Baba Anica se lungi pe pat, dar rămase cu ochii larg deschiși. „Ce buimăcă!”, zise George supărat că baba Anica nu-l ascultă, apoi tresări speriat: în tindă, ceasul suna de ora unsprezece: cheltulăia de sunete pe care o ineca foșnetul agudului. Mihai Droc încerca o împărțire a timpului pentru a-și osteni durerea; dar ciopriț astfel, timpul dezvolta îngăduință.

SĂRUTUL

Cu puterea unui bărbat zdravăn, Zenobia ridică tîrla plină cu struguri. O sprîjină într-un arac mai gros, apoi o sui în creștetul capului și porni către marginea viei, unde sosise iarăși un car. Petre, bărbatu-său, o privi cu mîndrie greu de ascuns, dar nu-i spuse nimic, nici măcar vîntului său, care descărca într-un coș mare de niște ciorchini aduși cu niște panere, de cîteva codelne. Își aminti că încă de cînd era fată Zenobia ducea în creștetul capului găleți pline cu apă sau tirne de peste treizeci de kilograme ca struguri. D-ai și azi ea îi ceruse în stîmbățul brigadierului s-o repartizeze cu bărbății numai la căratul strugurilor, deși firește, acți era mai greu. — Încă de dimineață Petre observase că Zenobia e foarte veselă. Îi zorise să se scoale de vreme, strîndu-l cu colonie, scosese din pivniță o sticlă de vin — pe care o luaseră cu ei — motîvind că ține să cîntesească începutul culeșii, în realitate ea să-l facă plăcere lui. Își pusese și o cămașă din cele noi, iar în păr își prinsese un boboc de trandafir alioit care înflorea și acum, la început de octombrie. Petre nu-și explicase prea bine această veselie, dar nici n-o cîcălește cu întrebări. Știa că în ultimii ani Zenobia nu mai luase parte la culeșul viei, care-i plăcea ei atît de mult. O dată se înlimplase să fie bolnavă de hepatită, altă dată se nimerise culesul focmai cînd meșterii lucrău de zor la terminarea casei lor cea nouă. Dar întotdeauna se interesa cu de-amănîntul, întrebîndu-l seara ce-a fost la vie, cît au cules și mai ales cît dau la hectar vilele cele noi, de pe terase. Azi, începuseră în via cea veche a gospodăriei, comasată din loturile mai mîrlăsoare aduse de oamenii, la înscriere. Dar și aci producția era excepțională, butucii păreau gîrboviți de atîta rod și Zenobia zburda, parcă avea nu treizeci de ani, ci șaisprezece.

buzele-i tremurară ușor, într-o crispare nervoasă. Bucuria pe care o simțise de dimineață crescuse de data asta în mod neprevăzut, ca o apă ce se revarsă și inundă malurile. Voia să și-o mărturisească cuiva din jur, dar acum nu mai era nimeni. Autocamionul, letele, se depărtaseră. Zenobia nu mai știu cît timp trecuse de cînd lăsase tîrla jos. Cîrșos lucru, își da seama că a pierdut destulă vreme și totuși nu avea puterea să se smulgă locului. Zimbea cu fața plină de o lumină neobișnuită, de parcă prin toți porii i se evaporă acum un parfum care-i face plăcere și o răcoarește, făcînd-o să uite de arșița, de sete, de sudoarea care curgea pe ea... — Petre observă la un moment dat că Zenobia nu mai e în urma lor. O căută înapoi îndelung, dar soarele de început de octombrie era atît de puternic, încît îi îngreua privirea. Pînă la urmă îl descoperi basmauă roșie la mai bine de o sută de metri de el, printre vițele bogate încă în frunziș. O strigă, dar Zenobia continua să stea înlemnita lingă vițele acelea. Ce-o face oare? O strigă încă o dată, dar în jur totul zumzăia, femeia nu-l auzea. — Lăsă jos tîrla cu care cărăse și neliniștit o rupse la fugă. I-o fi venit rău? De ce oare? De dimineață fusese atît de veselă și de grăbită... — Ajunse lingă ea răsufîind greu. O privi cu luare aminte, străduindu-se să o înțeleagă ce se întimplă. Observă că femeia se rezemase cu palma stîngă de tulpina unui butuc de viță și sta îngîndurată. Nu era totuși tristă, în ochii îi stăruia un fel de curiozitate ca a celui cînd te-ai aprit lucră ceva care îți place tare mult, vre-un lucru pe care ai vrea să-l ai neapărat.

Zenobia ridică în sîrșit spre el ochii și-l privi lung într-un fel cu totul deosebit. Deodată, expresia rețet ei se schimbă. Petre o întrebă ce-i este, dar nealînd răspuns privi iarăși butucul de viță de lingă Zenobia. — Nedumerit făcu ochii mari și dintr-o dată fruntea i se încreți, simțînd cum un val de sînge îi năvălește în obraji. Își aminti bine că de aici, de lingă ciota unui nucleu tăiat porneau cele două hectare de vie pe care Zenobia le avusese de zestre. Asta era va să zică? D-ai se oprise ea? O minie surdă îl răscolii nu atît pentru că ea pierduse jumătate de ceas, cît fiindcă îi era limpede că Zenobia nu se desprinsese încă de lucrurile sale vechi. Rostii aspru: — Hai, că te faci de ris dacă te aia oamenii. Mă faci de ris și pe mine... — Dar Zenobia nu se mișcă. Petre rămase surprins că, în loc s-o mihtneasă, vorbele lui îi făcură bine ca apa dintr-o găleată în care-ți scuizni fața pe zădăf. Acum Zenobia zimbea, pe chipul ei era o liniște deplină. Ochii albaștri parcă-i strălucneau. — Petre se gîndi că poate greșise și prin minte îi trecu altceva. Nu cumva? Aș! Nici vorbă. I-ar fi spus Zenobia, doar au vorbit chiar zilele trecut de despre consiliul făcut la dispensar. Atunci? — Femeia mîngîie cu duioșie încă o dată și încă o dată butucul viței și se ridică, apropiindu-se de Petre. Puse mina slioaasă, aproape tremurînd, pe umărul lui, simțîndu-i cămașa udă de sudoare, și rosti cu dojană: — Proste! Tu crezi că d-ai? — Petre se uita la ea năuc. Ce vrea să spui? Atunci care era motivul de

Cu greu Firică izbucni să-i facolomeze și, în frunte, pe un adevărat șef îl conducea pe drumul larg de peste dealul Poștăneană. Erau patru tractoare mari, cu șenile, ale gospodăriei de stat Spineni. Lăsară Oltul în urmă: întorcând capul, cel mai mic, Bădin, văzu prin plutele zăvoaiului granița apei, care purta alene umbra amurgului. Dealul urca domol, sărac în tufani; mai departe se lungea un pîlc de arini. Umezeala ploii de ieri stăruia: în dreptul pomilor înalți, răzleți, împlînați în coaste, șerpuia un fâcior de ceață. Din locul unde ajunseseră, drumul făcea o acoladă.

Tractoarele treceau năvală, huruitoare. Și aruncau umbrele mari — urechi sperioase. Ajunseră pe culme.

Drept, filifind în cămașa albă, Firică înainta primul, ca un semnal mîndru. Bubuiul, bănuî el, spărgea colțurile de pace ale odăilor din vale. Șetea pe scaunul înalt al mașinii, iscat parcă din ultima scărpare a soarelui, gata să se prăvăle peste sa, ca o amenințare absurdă. Incepură coborîșul, cu frînțele trase din răspuțeri. Drumul ar fi continuat în felul obișnuit, pînă la răsucirea dintre Valdeie și Pogoranu, apoi pe un drum de cincisprezece kilometri, ar fi ajuns la gospodărie (mai era un drum paralel cu lunca Oltului, dar mai lung, pe la Spălaru și Oporaru, care făcea ocol dincolo de coastele în descreșterea ale dealului), dacă nu s-ar fi schimbat sortii.

Cînd să scape de coborîșul afurisit al Pogorancei, auziră claxonul ascuțit, cunoscut parcă, al unei ma-

Deabia după ce zgomotul surd al îndepărtării lor încetă, rămaseră singuri. Stînseră motoarele. Largă, țuțitoare, se așternu tăcerea, aruncată peste lucruri deodată cu manta nopții. Mătușoiu mormăi ca pentru sine: — Intorcîndu-mă, am fi făcut drum prea lung.

Firică nu răspunde nimic... Se așază pe buza șanțului, cu agilitatea unui om odihnit.

Nu-și vorbira multă vreme: voiau să-și pară unul altuia absorbiți de ceva, străini. Li lega numai îndatorirea de muncă. Alții. Nu erau făcuți să se împrietenească. Firică se îndirîșise și credea că-l poate strîni pe Mătușoiu, care nici nu-l lua în seamă; hotărî fără să-l privească și, de fapt, acesta îi ținu-se pe băieți, în zilele din urmă, în mînă. Firică știa că a fost numit să-l conducă, pentru că era prevăzător și conștiințos. Astăzi se întepeseră de cîteva ori, la capul ariei, în pîlde tăioase, strigate, în uruitul motorului, pe care nu le auzise nici unul, dar își zîmbiseră, cu convingerea că fiecare i-a aruncat celuilalt un gînd mai copt. Glasul viu, ațîțat, al lui Mătușoiu îi strînea pe țiiștii. Avea o nevoie puțin actoricească de comunicare, mai bine zis de efectul ei, sunător, ca ecoul unui talger. Ochii lui catelăți se scaldau în nuanțe în care se reflectau înfățișări schimbătoare, în ropot mare, cu fior. Firică nu se abătuse o clipă de la însemnățile lui de șef, mergea drept la țintă și le dădea băieților indicațiile de lucru, neînduplecat. Vorbea cu amănunte pe care le explica descriptiv, ca într-un manual didactic. Cînd le pomenea, de pîlde, de pro-

țușoiu li privea trist, într-un fel care îi includea, cu privirea aceea lăcuioasă, ce se lipea de lucruri și le sorbea cu nesat. Omul acesta consuma parcă tot aerul în jurul său. Fără să-l întrebă nimic, Mătușoiu îi spuse deodată, neașteptat de sincer:

— Mîine vom face o desecare. O experiență: s-ar putea să nu iasă. A plouat mult în ultima vreme și Polmolitura aia a ta s-a revărsat peste grădinile de la Lazăr. Se prăpădesc cîteva pogoane. Toată problema e să tragem apă pe un șanț...

— Cum?!

— O să vie remorca, cu carburanți și pluguri speciale. Pluguri K.M.

— Cine îi-a spus? Se pripi Firică.

— Onciu, răspunde sec Mătușoiu. Mi-a spus de ieri că se caută doi băieți îndrăzneți. Probabil n-au mai avut timp să ne cheme la organizație să ne vorbeam, pentru că sarcina s-a precipitat...

— Chiar Onciu îți-a spus?!

— Dar HD 311 și HD 405 și HD 306 și HD 309 au dat spori de altă la sută pe cernoziomul legivat. Firică nu se abătuse o clipă de la însemnățile lui de șef, mergea drept la țintă și le dădea băieților indicațiile de lucru, neînduplecat. Vorbea cu amănunte pe care le explica descriptiv, ca într-un manual didactic. Cînd le pomenea, de pîlde, de pro-

cînd în față pîlza slăbă a farurilor, prin care plăciturile șiroiau, nestemate. Pe culme, vîntul se învîrtoșea, cu repezeli și plesnete seci... Repeziră motoarele înaintea. Erau la fel de tari ca vijelia. Cu cît înaintau, pîmîntul se muia și se cocoleșea, luneca, da în brînci. Trecură repede pe lângă Arman, o ziditură pustie, și Firică desluși șoproanele, pe care vîntul le purla într-o umbră lungă, crăpată în mijloc. Aproape, lumina farurilor leneșea, împrăștiată, dezgoli locul de acolo, de sub acoperșii de șindriță — un loc ghemuit în paie, aprins în ochii albi al cutiilor de conserve aruncate. Ploaia aceluia izbucniră. Bolboane sparte, zvoneau din vale apele Oltului. Opriră. Tăcere. Ropot de ape. Cercul felinarului aprins îi clăina în umbre. Firică sta pe niște cărămizi stivuite în scaun. Mătușoiu nu avea astîmpăr. Fumul țigării lui se risipa rece, în vînt. Îi auzi glasul îngroșat:

— Firică, tu știi cum o cheamă pe ingineră Vlăduț pe numele mic?

Firică încercă să-și amintească: și-i trăzni prin minte că odată auzise numele mic strigat de o invățătoare din Dumitrești, astavără, cînd le zărise pe amîndouă în zăvoi, ieșite din apele Oltului, în costume verzu, cu dungi livide.

— Marga.

— Marga?!

— Este o învățătoare în tîne, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

— Vorbești prostii, îi înghină fără supărare Mătușoiu. Viața personajului este alta decît a ta. Este bine îngrijită. Trebuie s-o înțelegi rece, dar s-o joci viu, spontan. Asta este cheia artei dramatice, sustinute el triumfător și afirmativă aceasta îl deschise mintea ca o cheie fermecată. Incepu să umble iar, cu pași lungi, iar Firică așezat pe cărămizi, îi vedea fluturarea pantalonilor. Îi auzi țirziu, mărlurindu-se:

— Ce ar fi să plec? Vreau s-o înfîlesc pe Marga.

— Este o învîlmașală în tine, Mătușoiule. Ție îți-a intrat în cap că ești actor. De ce nu-ți vezi de treaba ta?!

POTMOLITURA

Desen de MIRCEA DUMITRESCU

Povestire de VALENTIN BERBECARU

PREMIUL ÎNTII LA CONCURSUL „GAZETEI LITERARE”

șini. Farurile prindeau tufanii în conul roșu, aprinzîndu-i. Mașina îl depășîi îngorîndu-și viteza odată cu tractoarele. Deodată, se opri. Era mașina directorului. Cineva, frînt în ușă, se înalță în fața drumului și făcu semn larg. Firică nu înțelegea; totuși se întoarse și semnaliza coloanei să oprească. El opri ultimul. Nu deslușea cine este în mașină. Îl recunoscu pe deșiratul inginer Achim, care se îndreptă spre el. Capul îi se clătina. Izbucni glasul său sălăfat, puțin bolborosit:

— Tu ești, Firică?!

— Eu, tovarășe inginer, zise el tîntoș.

— Dă-te jos. Cheamă-l și pe Mătușoiu.

Mătușoiu venea al treilea și era zadarnic să-l cheme, dacă inginerul avea de gînd să-l trimită într-un punct numai pe el doi, pentru că nu putea ieși din rînd. De aceea privea peste umăr și nu răspunde nimic, dar nici nu se clintea. Motoarele stăteau în pînă. Tremurau la carcasa lor răspîndind înfiorător peste coastele care înserau. În sfîrșit, Firică se întoarse și strigă, de se sfîrșii ecoul peste zărea palidă:

— Mătușoiule!

Tractoarele tremurau într-un lanț lung. Mătușoiu și Bădin veneau agale, cu un mers bîțit: își mișcau picioarele cu însemnălate, hihiindu-le, ca și cînd i-ar fi deslețiat bătaia motorului. Zgabercea nu se dase jos din scaun, ci aștepta acolo, cocotat în faldu umbrei.

— Ce-i, întrebă Bădin, sfîrșit. Ce facem?!

Luminile mașinei se aruncau mai tari peste un povîrîș de deal cu scaletii și cule de pîmînt nisipos; proiecta cîdea în gol și se topea. Ingerul vorbi tare; glasul îi se spîrgea peste tufani:

— Firică și Mătușoiu! Intoarceți-vă! Treceți de la Arman spre șoproane și stați acolo pînă în zori. La ora șase să fiți la Polmolitura, că-i inundată...

— De ce?! De ce?! Se miră Bădin, mort de curiozitate. De ce nuați ei?!

Întrebarea lui tremură vagă în aer și, de abia acum, văzură cil s-a întunecat. Ingerul se enervă și țipă:

— Lucrați cu

In tara lui Sibelius

Peisaj

VILHO LAMPI

Domnul Urpelainen este om de afaceri în domeniul petrolului. Om ca la jaizec de ani, rotund la trup, smead la figură, cu puține fire de păr pe cap aranjate meticuloasă, cu ochi negri, catifeleți, mi-l amintesc, când îl cunosc, pe iubitorul și colecționarul nostru de artă, Zambaccian. Este și el un iubitor de artă, prieten și, din câte mi se spune, protector al artiștilor tineri. Vederile lui sînt progresiste. E membru — și un membru activ — în conducerea Asociației de prietenie Finlanda-România.

Volubil; exuberant; emotiv. Se înduioșează cu deosebire, îi tremură glasul și i se împăienjenesc privirile de lacrimi pe care și le șterge stînjinit fiind vine vorba de scriitorul clasic Aleksis Kivi. A înființat „Asociația prietenilor lui Kivi”, atrăgînd în rîndurile ei academicienii, scriitorii, artiștii, criticii de artă, personalități politice. A creat filiale ale Asociației la Tampere, la Turku. Este președintele ei.

Se străduiește neostenit să păstreze vite amintirea povestitorului, romancierului, autorului dramatic nu numai în țara sa, ci și peste hotare unde intră în contact, prin corespondență stăruitoare, cu editurile pentru a le convinge să-l fălmăcească și să-l tipărească pe Kivi. Folosește, întru urmărirea și realizarea scopului său, chiar relațiile cu cercurile de afaceri al căror reprezentant el este în Finlanda.

Fericit cînd află că într-o țară sau alta a mai apărut o lucrare a

scriitorului scump inimii lui; cînd i se aduce la cunoștință că o piesă a lui Kivi a mai fost jucată undeva; cînd intră în posesia unui articol consacrat lui Kivi într-o revistă, într-un ziar din Suedia, din Anglia, din Uniunea Sovietică, din Polonia, din Ungaria; fericit cînd la Helsinki se ține o conferință, cînd la Lahti a fost organizată o sesiune cu lecturi din paginile povestitorului, cînd un teatru reinscrie în repertoriu una din lucrările dramaturgului. Dăruiește unei școli cărțile lui Kivi; dăruiește altora copii ale bustului lui. Are impresia că oficialitatea nu face tot ce ar trebui și ar putea să facă pentru cultivarea memoriei creatorului care a dăruit o operă traică, autentică, inspirată din viața și din frământările poporului mărunt.

S-ar zice că, într-o măsură, are dreptate. Are dreptate și cînd se rătăcește cu societatea din timpul lui Aleksis Kivi a cărui existență s-a împlinit din lipsuri care i-au răpus la 38 de ani.

Ne invită la sediul Asociației. Orice ori află că se găsesc la Helsinki persoane, delegații străine cu tangațe cit de cit culturale, în-trebunțează toate mijloacele pentru a le determina să viziteze localul și muzeul.

Sediul propriu zis este biroul lui unde, printre mostrele Petrosin și alte derivate ale petrolului, sînt expuse fotografii, tablouri, statuetze care-l reprezintă pe Kivi; unde, alături de teancul de registre comerciale, se mai găsește unul mai sub-

țirel cuprinzînd numele, funcția și adresele „Prietenilor lui Kivi”.

— Poftiți în muzeu, ne îndeamnă după ce ne-a tratat cu coniac și cafea — la coniac ridicîndu-se în picioare și roșind cu solemnitate o toast prin care ne salută în „casa lui Kivi” și ne mulțumește că i-am făcut onoarea s-o vizităm. Nu știa că scriitorul este cunoscut și-n țara noastră. S-a arătat emoționat, și ne-a strîns mîna, aflînd că romanul 7 frați e pe cale să apară și-n România, că o piesă a lui, probabil Cizmarii din cîmpie, urmează să se joace. Observam că-i tremura iarăși glasul, că pleoapele căutau să străvasească între ele două boabe de lacrimi.

„Muzeul” — o încăpere mai mare alăturată cabinetului de lucru în care ne primise. Pe pereți — alte fotografii și tablouri reprezentîndu-l pe scriitor. Într-unul, printre altele, așez de teatru, în cîteva limbi, dovadă că autorul fusese reprezentat pe o scenă din Suedia, din Germania, din Ungaria. În colțuri — statuetze care-l înfățișau pe Kivi în moduri diferite.

— Aceasta, la care v-ați oprit, a fost executată și dăruită Asociației de muncitori Aaltonen. Tot ce vedeți ca opere de artă, picturi și sculpturi, sînt la fel dăruite de autorilor lor, admiratori ai marelui nostru scriitor.

De-a lungul încăperii, două dulapuri cu uși de sticlă cuprinzînd toate edițiile operelor lui Kivi aparute pe parcursul timpului în finlandeză și-n traduceri străine.

— Priviți, a fost tradus și-n Chlona și-n Japonia. Vă rog, cînd romanul va apare în romînește să-mi trimiteți cîteva exemplare. Să-mi mălă trimiteți și cîteva afișe cînd i se va juca piesa. Le voi pune la un loc de onoare.

De jur împrejurul pereților, vitrinele, iar în ele documente care vorbesc despre felul cum a trăit scriitorul, o fotografie mică, îngălbenită, care-l arăta cînd era copil, altele redîndu-i imaginea cînd era bolnav; un ceas care i-a aparținut; manuscrise.

Ne însoțește, ne dă explicații, ne părăsește cîteva minute căci din biroul de alături soneria telefonului îl reclamă. Auzim prin ușa întredeschisă că discută grabit chestiuni de afaceri. Cînd revine, caută să citească pe figurile noastre impresia lăsată de cele ce vedeam. Se aștepta la aprecieri mai entuziaste; ele sînt numai politicoase.

— Eu am adunat totul, ne informează.

— Aveți un merit mare și vă felicităm. S-ar fi convenit, totuși, pentru ceea ce înseamnă Aleksis Kivi un cadru mai — cum să spunem? — mai larg. O altă așezare a muzeului pentru a putea să fie vizitat de-un public numeros. Aci, locul e cam discret.

Am săvîrșit, poate, o greșeală des-tălnuindu-l părerea noastră, deoarece vedem că expresia jovială a obrazului său a dispărut, că mișcările buzelor e nervoasă, că volubilitatea glasului a făcut loc tăcerii. Cautăm să reparăm gafa declarînd în grabă și cu oarecare exagerare că muzeul e totuși foarte interesant, el oferind un tablou veridic și complet al vieții și opereii lui Kivi.

— Vă rugăm să ne scuzați dacă...

— Dimpotrivă, domnilor, vă mulțumesc pentru sinceritate. Unii vizitatori sînt numai convenționali; alții exprimă ceea ce ați spus și dumneavoastră. Aveți dreptate. Dar Aceasta este și amărăciunea mea: că bietul nostru scriitor nu are parte de întreaga cîinstire pe care o merită opera lui. A fost ne-țeles și nedreptățit cit a trăit; e nedreptățit și acum. Cred că între destina-lul lui Eminescu al dumneavoastră și al său este o asemănare.

— Astăzi, Eminescu, la noi, e pus în locul pe care genul său îl merită.

— Da-da, mi-au comunicat prele-tentii care vă cunoșc mai bine. Eu, de ani și ani, interveni pe lângă persoanele de stat, cerîndu-le să înfi-lăzeze un muzeu în centrul orașului pentru Kivi; unul mare, adevărat. Sînt și consilier al orașului și ridic mereu, acolo, chestiunea. Răspun-sul este: n-avem mijloace. Am făcut apelul și în presă. Zadarnic. Părerea multora este că sînt cam original, că în loc să-mi văd de in-deletnicurile mele am o idee fixă: cultul lui Kivi. Ei, da; recunosc;

am. Și știți de ce? Eu mi-am cîș-tigat astăzi, nu ascund, o situație socială și materială pentru care multă lume mă învidiază. Am început, însă, de jos, de la țară, cînd eram copil am muncit ca argat; nici la școală n-am putut să mă duc decît foarte tîrziu. Știți ce mi-a în-tîrîț mie încrederea? Mi-a că-zut, sub ochi, în copilărie, cînd eram la stăpîn, o carte a lui Kivi. Pe urmă alta; altele. În ele am luat cunoștință de viața lui grea și de viața altor oameni, altor copii săraci. Cărțile lui au fost pentru mine o mîngiere; mi-au dat curaj. De pe-atunci îmi spuneam că n-am să-l uit niciodată; că am să-i port totdeauna recunoștință. Cîștig mult. Și, din ce cîștig, o parte cheltuiesc pentru memoria lui. Tot ce vedeți

ION PAS

aci, afară de lucrările care au fost donate de artiștii membri ai Asociației, e adunat, e cumpărat de mine. Eu suport cheltuieliile tuturor manifestărilor care se organizează în cînta scriitorului: chiria sălii-lor, afișele, invitațiile, onorariul unor conferențieri. Am plătit mult editorului străine costul tipăriturii lucrărilor lui. Da! Și cîntorva teatre, care să-l joace. Sediul Asociației și muzeul, precum vedeți, sînt în apartamentul firmei mele comerciale. Trece în contul ei și chiria și co-tizațiile pe care ar trebui să le achite membrii. Tot așa, chiria, cheltuieliile filialelor, salariul secretarilor din provincie. În contul firmei este un fel de-a spune, căci firma e a mea; nu am participan-ți, acționari la ea. Urpelainen e așa și pe dincolo — mi se aduce la cunoștință; mi se spune și de-a dreptul: „Dumneață, Urpelainen, ar tre-bui să fiți mai serios avînd în ve-dere locul pe care-l ocupați în societate”. Nu mă deranjează ironiile. Eu, după cum v-am mai spus, plă-tesc o datorie față de Kivi care este gloria țării, așa cum a fost Ru-neberg, cum e Aaltonen, cum e Si-belius.

În zilele acelea se desfășurau mari festivități în cînta lui Jan Sibelius cu prilejul împlinirii de către el a venerabilei vîrste de 90 de ani. Presa îl consacră articole omagiale; în școli, de la cele elementare la institutele superioare de învățămînt, se rosteau prelegeri; universitățile, Academia organiza-seră sesiuni patronate de seful sta-tului; timp de zece zile, în centre-le Finlandei, se succedau concertele cu, în programul lor, lucrările sim-fonice ale compozitorului de mon-dială notorietate.

Ceea ce pentru noi reprezintă Enescu este pentru finlandezi Si-belius.

De vreme îndelungă festivalurile care îi poartă numele au devenit tradiție. Ele sînt organizate în fiecare an, timp de zece zile, cu participarea celor mai renumite formații orchestrale din lume și a celor mai iluștri interpreți.

În anul acela Festivalul Sibelius a cunoscut o strălucire deosebită. Prin mesaje venite din întreaga țară, din orașele mari, din cătunele prîzărite între lacuri greu abordabile și-n inima pădurilor, trimise de personalități marcante și de sim-plii pescari sau tăietori de lemne, poporul l-a exprimat creatorului sentimentele sale de admirație pre-cum și urări de viață și mai lungă. Tribut de recunoștință și a ceeași urări i-au adus delegații după de-legații, unele de stat, altele alcătuite din muncitori, studenți, școlari, care s-au perindat la locuștia lui situată în afara Helsinkilor.

Ca și prin Runeberg, prin Aleksis Kivi, prin arhitectul Eliel Saarinen se confirma, cu Sibelius, faptul că o țară nu are neapărat nevoie de un număr imens de kilometri pă-trăți și de locuitori pentru a fi con-siderată cu adevărat mare și a cîș-tiga dreptul la prețuire.

Pe alt plan s-a situat în acele zile o altă aniversare: a lui J. K. Paasikivi care împlinise 85 de ani. L-au omagiat pe omul politic, fost președinte al Republicii, autorul cu-noscutei limi care îi poartă numele, oamenilor progresiști; l-au ignorat cercurile ale căror interese au fost contrariate de orientarea democra-tică, realităă imprimată de el poli-tic externe a Finlandei. „Limia Paasikivi” își dovedește și astăzi temelnicia. Ea este și astăzi norma de conduită a cîrmuitorilor țării. Cînd anume partide — cel social-democrat de dreapta condus de Tanner, în primul rînd — au frînt-o, masele populare le-au smuls din mîini, după șase luni numai, frînele guvernării.

L-am putut vedea în cîteva rînduri pe o stradă liniștită, retrasă, într-un cartier cu vile. Își făcea plimbarea de dimineață. Statura dreptă, foarte înaltă, umeri atletici. Vîrsta l-o trăda poate mersul rar și mărunt. Aer calm, împăcat,

de pensionar. Calmul, seninătatea îi veneau poate din conștiința că și-a slujit cu dezinteresare și înțelepciune semenii, patria. Locuia probabil pe strada pe care-l înțîneam sau pe vreuna învecinată. Trecători răzleți cu care se încrușcia îl salutau respectuoși. Le răspundea ducînd mîna pînă aproape de pălărie.

Îl salutăm și eu din considerație pentru tot ce știam că-i fusese tîr-lui și bătăliile. Îmi răspundea, ne-reținîndu-mi, în răstimpul unei frac-tiuni de secundă, umbra nedume-rii.

Păstrez din vremea aceea o foto-grafie mărîtă, foarte clară, tăiată dintr-un ziar; el cu Sibelius; am-biili cu prilejul aniversării lor — compozitorul la 90 de ani, el la 85. Reiese că Paasikivi se afla în casa lui Sibelius unde venise, cred, să-l felicite; unde primise, la rîndu-l, felicitări din partea prietenului său.

Aparatul reporterului i-a surprins alături, pe două canapele mici. În-tre ei, pe-un suport, un vas mare cu flori. În dreptul lor, o mesioară cu-o scrumieră. Omul de stat — ochelari cu rame de bagă, părul tuns militărește, scurt; compozito-rul — fără ochelari, capul ras — arătă aceeași robustețe. S-ar zice că statura lui e la fel de impunătoare ca a lui Paasikivi.

În clipa lui și instanței lui, par în meditare amîndoi. Sau, în poate, săa guste în tăcere solemnă, volup-tate și țigărilor uiașe de foi pe care le au în gură.

Peste doi ani Sibelius și-a încheiat existența terestră. Ca și Saari-nen a ținut — iar dorința i-a fost îndeplinită — să fie înmormîntat în parcul pe-ale cărui ale își pur-tase pașii și gîndurile din care s-a zămislit măiaștra lui creație, bun fără moarte al poporului său și al patrimoniului omenirii.

În holul hotelului Seurahuone din Helsinki — o întîlnire a prietenului meu, stabilit de mai multă vreme în Finlanda, cu un bărbat svelt, sprinten în mișcare, păstrînd un zîmbet în priviri și pe față. Stringeri de mîină, cîteva amabilități roș-tite de prietenului cu care mă găsesc și cărora cunoștința sa le răspunde prim-vo cîntinare volușcă a capu-lui, print-un surîs mai larg. Prezen-țiară, așa cum se fac îndeobște în atari situații, fugitive, neintelli-gibile: — Domnul...

Strănuim îmi strînge și mie, vigo-ros, mîna, îmi dăruiește aceeași mișcare din cap, aceeași zimbire cordială și se strecoară grabit, prin ușa cu turnantă de la ieșire. — Cine era? Nu l-am reținut nu-mele.

Am întors încă o dată capul, să-l mai văd, însă el dispăruse. — Îmi pare rău. Aș fi vrut să schimb cîteva cuvinte cu el, să-i ex-prim admirația mea. — Ar fi fost greu căci, din ne-fericire, marele artist e lovit de-o grea infirmitate; e surdo-mut. Pro-priu zis, auzul nu-l este în întregime atîns; aude foarte slab. Infir-mitatea l-a provenit, nu din naște-re, ci dintr-un accident, mai tîrziu.

De la Valgreen, care a trăit în secolul trecut, și mai înainte de el, pînă-n zilele noastre, Finlanda a a-vut parte de mulți și extraordinari artiști care, în piatră, în marmoră, în bronz, au durat opere monumen-tale. Ele îmbogățesc muzeele și în-nobilează piețele publice, parcurile, răspîndite de drum, nu numai în capitală și-n orașele principale, dar și în localitățile cele mai depărtate. Le înfîlșește pe margini de lacuri, la intrarea stadoanelor și școlilor, în cuprinsul fabricilor și uzinelor, la capete de poduri, exprimînd — atunci cînd nu redau personalități ale istoriei, științei și culturii — ideea bucuriei de a trăi, a munci, a vieții în aer liber.

Simbolurile nu sînt nebufoase, linia nu este formalistă. În țările Nordului arta statuară a Finlandei a făcut școală.

La noi, Vainö Aaltonen e apro-pae necunoscut. Modesta mea jude-cată îl așează printre cel mai lăcu-siți minutorii ai daltiei, contempo-rani, din lume. Așa e prețuit și la el acasă de al săi.

Aprecieri acestea l-a dat-o, în 1953, și Consiliul Mondial al Păcii oferîndu-i medalia de aur pentru statuia „Pace”.

Puterea lui de muncă este, de asemenea, uluitoare, avid în vede-re că, pretutîndeni, în capitală, în-tr-o serie de orașe, cu deosebire la Tampere, îl înfîlșește lucrările.

Aș fi vrut în primul rînd să-l felicit pentru impresionantul mabu-ment așezat în fața Teatrului Na-țional din Helsinki și care ogîndes-te chiboulă figură a lui Aleksis Kivi.

DEBUT

„Poeta redacției” se desparte azi pentru todeauna de cîteva nume (Galabett) Nicolae Codreanu, Mitza Goleț, Marcel Mihalas, Gabriel O. Rațiu, Virgil Dumitrescu-Stoenești, Victor Val.

„Poeta redacției” se desparte azi de bunul său cel mai drag și cel mai drag agonist în luna de zile de vin-turare a miliard de pilici care-și sfîrșesc călătoria aprin-casă pe mesele redacției. Îndelung așteptat, adăunescuți prin vrafurile de caligrafii naive și pastile, călății cu lanțurile bucurărilor și aparatul prin șomala de pătere și abuzulă dintr-o „doamnă de noapte” și „doamnă de zi”, el cu veștii! Usul cîle usul, la răsărituri, un înțeles, un student și încă un student, un elev, un constructor un adev., — „poeta” l-a trecut în calcatul ei, cadranul „la-mentoscopului” cu poezie rea și-a temurat șogeala către cînta mări de deasupra indicativului: „cô nu e om să nu fi scris o poezie” 37 cu 5, 38, 38 cu 4... Glasul, sensibilității, viului dîforie. Factori comuni: Ușenesc, pastava poeziei, taboul... Si încă, după o scurtă îmbrățișare, „poeta redacției” se desparte de el, refuzîndu-l de-acum la toate ungerile el sdrac și umil și arzîndu-l, mai mult în sus, în largul pagurilor cu chipuri și semnalații reale i să fle-trun-un ceas bun! El denunțăm alci, arătându-i cu degetul cînto-riilor, fald de care aceste versuri și încălțări, tîlta oară tîpărie, reprezintă o solemnă și ambițioasă înșădăială. Și le spunem în numele lor și în numele breslei mesaje-gerilor instalate și unori înapoderabile: ble-ai vești! și drum bun!

Geo DUMITRESCU

STATORNICIRE LA HUNEDOARA

Furnalul adaugă la tot ce am încă un cer cu fum subțire și cărămizile lui cenușii alergînd mă înținesc același în iubire. În mine cărămizile lui cenușii se înfîlșe cu pămîntul de la temelia stejarilor, cu viciorul înfloriră pe care meșterul orb i-a dăruit spre plăcerea fiilorilor. Furnalul împrejmuit al mîinii mele, stă dist între lucrurile începute și cele-n care mă adaug, pe care foamea de-a fi, le-acușe.

Nicolae CODREANU

HAINELE COPILULUI

Cînd copilul doarme, hainele i se odihnesc alături Și-i visează urmele trupului, Mîngîierile moi ale stăpînului lor.

Tot mai mult și mai mult le va apăsa acest trup Cu fecunda mîngiere a inamurii Și copilul va ieși din ele ca dintr-o coajă.

El va crește, hainele îi vor deveni prea mici Și vor trece în deluap amintirii, În care hainele vechi îl mai acoperă treptat, Concentrice, ca niște cercuri ale vîrstii.

Marcel MIHALAS

RĂSĂRIT DE SOARE

La răscrucea culmilor cu cerul azi la ora 5 a fost ucisă noaptea. Aurora i-a înfipt hangerul lucitor, adînc sub coasta șaptea.

Se zăbea pe cruguri negrul țur iar din zări creștea iluminat ca un mag, venînd cu pașea de aur soarele, spre cel înjunghiat.

Îl privea sticlied, cu ochi de jar, cum mugeste-implieții și-și pierde umbrela-n pădurea de stejor. Moartea-n jur, ardea pe ierburii, verdo.

Întunecatul se stîngea; din nări un fir de abur cald i s-a prinis. Pe rugul viu, un mag cu lăminări suia cîntînd. Pădurea s-o aprins.

Gabriel O. RAȚIU

PĂSĂRI LIMPEZI

Pășările limpezi ca apele: Te uiji la ele, le vezi Răscînt — în văzduh — Dor seara, Pășăre Se-nchide în sine Ca ochiul în somn.

TREPTELE CASEI

Treptele-astea poartă sîni, Muciulla luminii, vîrștele ei. Subțiri ca niște lame de cuțit. Ori poate Calc pe coastele pămîntului, Cebarîndu-i spre inimă.

Victor VAL

CĂTRE CITITORI

V-aș da numai floarea desprînsă de spini. Ar fi doar un bob din înțregul ciorchine — Lumină și umbră și joc de lumini. E versul acesta și cel care vine.

Umpleți cu lumina voastră Infinderile ce par moarte. Voi, citi veți fi alepciui peste corle. Căci eu, oricît oș vrea sau oș face Oricum, Va trece țîrș, pe margini de drum, O trîmbă de fum, De lăcere, Sau numai umbra cuvintelor mele.

Miron GOLEȚ

EU CÎNT

Eu cînt țărîna cîmpului ce vezi... Cînd grea sîmțina cade pe ogoare Să-și mîlădieze trupul-n grîne vraci Din brazda trasă proaspăt de tractoare Eu o adăp cu roua frunții mele Să plămădesc din aur spica grele Eu simt aroma pîinii vîltore — Aluatul frîmțat de mîna mea Din vespică țîrșă și din soare. Te-nucetă drumule, și-ntrupă-te din ea. Eu trîlă ciocîrlei de dimineață sîni, Cînd merg secerătorii să culca la pămînt Pogocanele de grîne... Eu sînt un fir din lanul cel rucenit sub soare i De-o fi necopi prin vreme, subțire-n grai, plăpînd, Mă-o pierde în mîrlășe, mă-o rîșipi în vînt Și voi grăbi prin mina recolta vîltore. Puterea mea o dăru, de o primitești doar île: Fermăciotăre-n mine ești tu, țîrșina vie!

Virgil Dumitrescu-STOENEȘTI

MUZICĂ

FESTIVALUL ENESCU

Un festival și un concurs sub egida numelui lui George Enescu reprezintă omagiu cel mai nimerit adus compozitorului și interpretului de geniu. Dar și omul de o aleasă înzestrare morală. Pentru că nu ne-am putea imagina, aici, la noi, o întrecere a viitorilor „maestri cîntăreți” de pe toate meridianele globului decît sub privirile ace-luia care a fost, prin fapta sa gene-roasă prietenul adevărat și spirîtuitorul înereții. Așa cum spunea în 1932 Gheorghe Țițeica: „Ai încurajat ca dragoste frățescă talentele tînere ca să se manifeste și să se ridice și le-ai dat, prin viața dumitale simplă și cum-pătătilă, plină de sfîrșituri și de necon-teintă perfecționare, o pildă de urmat, și o dovadă că un mare artist poate fi în același timp și un mare caracter”.

George Enescu a înfrunghiat în cel mai înalt grad înzestrările artistului generos pînă la dăruire, a însoțit primii pași ai multor compozitori și interpreți de renume ai țării noastre sau din alte părți, i-a împus pe estradele de concert ale lumii. A încununat timp de mai multe decenii cu premiul ce-i purta numele, instituit și susținut din fondurile concertelor date de el, valorile reale ale artei compozitice românești, a inclus în programele dirijate poste hotare, în fruntea unor formații de re-nume mondial, lucrări ale compozitorilor noștri, unii aflați atunci la începutul carierei lor. De aceea instituirea acestui concurs alături de cea de-a treia ediție a sa reprezintă nu numai un eveniment artistic de seamă, dar și supremul omagiu pe care prezentul îl aduce unei personalități de-a dreptul exemplare. Un concurs cu numele lui Enescu așea-ză înaintea celor ce se prezintă în fața juriului mari răspunderi pentru că au-torul „Rapsodurilor” a reprezentat un ideal de conștiințozitate artistică, așa cum l-a definit Liviu Rebreanu. Așa că deci nu numai sub semnul artei de-săvîrșite, dar și al unei tinute morale impecabile, concursul subliniază încă odată ideea de continuitate cu perma-nențele spirituale ale trecutului.

Cînd scriem aceste rînduri, competiția a intrat în faza finală. De aceea despre tinerii favorizati de zeita Euterpe, ne luăm îngăduința să vorbim atunci cînd lauri victoriei îl vor încunună pe cel mai merituos.

Cît privește Festivalul Enescu nu re-prezintă oare, alături de concurs, o idee fericită de a omagia amintirea compo-zitorului și interpretului? În prezența unora din cele mai prestigioase nume ale artei muzicale contemporane pe estradele de concert ale Bucureștilui, nu vedem oare împlinindu-se un gînd al lui Enescu pentru care nu a precupe-țit nimic în drumul vieții sale aît de bogată în fapte memorabile? Pentru că acest „extraordinar și genial compozi-tor și executant” cum îl numea Alexan-dru Macedonski a purtat arta poporu-lui nostru nu numai: „pe undele de arm.nie ale poemelor sale” pe toate meridianele pămîntului, dar a avut și nobila năzuință de a face ca în țara lui să se manifeste cele mai de seamă pic-suri ale lumii muzicale. Prin el și datorită lui, nume de o excepțională însemnătate ca Pablo Casals sau Yehudi Menuhin au fost oaspeții țării noastre.

George Enescu a reprezentat timp de mai multe decenii pentru țara noastră un adevărat factor de cultură; el s-ar fi bucurat desigur să vadă cum din trei în trei ani, nume din cele mai de seamă ale artei interpretative mondiale își dau înfîlțire în țara unde — așa cum mărtu-risește în memoriile lui — se află în-ceputurile gloriei sale. Arborii care pri-mii l-au însoțit pe drumul spre nemu-rire și pe care și-i închipuia în ultimii ani ai vieții îndreptîndu-se spre înfînit, sînt astăzi mai tîneri decît cînd.

Ecoul pe care manifestările festivalu-lui Enescu le au în rîndurile publicului celui mai larg se integrează organic pe liniile directe ale personalității ma-rei compozitor. Intr-adevăr, deși Enescu a fost de foarte tînră oaspele ce-lor mai de seamă estrade mondiale, deși a condus orchestrele simfonice de cea mai mare importanță, din lume, deși a fost acompaniat și a acompaniat pe cei mai de seamă muzicieni ai tim-pului său, nu și-a uitat patria. Nu știu dacă a rămas orăș sau țiguș de pro-vincie care să nu se fi bucurat de luminele artei lui Enescu, pornit la drum cu vioara sa, așa cum alături de dascălul ardelean Gheorghe Lazăr a venit cu sacul de cărți să răspîndească lumina culturii peste plaiurile romi-nești.

George Enescu a fost tipul artistului popular în cea mai deplină accepțiune a cuvîntului — și așa ni-l înfățișează într-un mișcător portret Mihail Sadoveanu: „De pe scena Teatrului Națio-nal”, Enescu trecea pe o estradă im-provizată într-un colț al țării și cînta osten-tilor, satelor și țîrgurilor; și preluîndu-și impresura aceiași dragoste și aceeași înțelegere.” Cu atât mai puternică este emoția ce ne încarcă în ace-ste zile cînd, seară de seară, nu nu-mai mîile de oameni din sălile de con-cert, dar și zecile și sutele de mii de ascultători aflați în fața aparatelor de radio și televiziune, împlînesc manifestările festivalului ce poartă numele lui Enescu cu venerația înfrimurii dolo-rată unui reprezentant de geniu al po-porului nostru.

Cum am putea să sintetizăm în pa-gini puține impresiile meru noi și atît de coplesitoare din prima săptămîină a festivalului, marcată în fiecare seară de un eveniment sau de o revelație artistică? Semnatul acestor rînduri își propune să semnalizeze doar cîteva din direcțiile care au caracterizat cele dinții zile ale acestei reuniuni artistice de prestigiu mondial.

Mai întîi excepțională înfîlă a mani-festărilor de pînă acum. Actualul festi-val Enescu va rămîne adînc întipărit în amîntirea iubitorilor de muzică prin cîteva seri în care cu toții am avut sen-

timentul înfîlțirii cu perfecțiunea, cu o interpretări de o valoare adeseori desăvîrșită și în toate cazurile de o înaltă înfînă. Nu-i oare și acesta un omagiu adus lui Enescu despre care o distinsă muziciană franceză, Helene Jourdan-Morhange, spunea: „Cu Ene-scu, intrăm în împărăția muzicii, uni-versul se lărgeste dintr-o dată și planu-rile sonore își află locul. Cînd te apro-piază de Enescu, îți dădeai seama că este stăpînit de geniu”.

MUZICA VIITORULUI

Prezența compozitorului Enescu în programele de pînă acum ale festivalu-lui a fost coplesitoare și revelatoare în același timp. Suirile a doua și a treia, poemul „Vox Maris”, Simfonia a treia ne-au dat posibilitatea să înțelegem mai bine nu numai arta lui desăvîrșită, dar și furtivele ce-au bîntuit sufletul acestui creator. Ascultînd din nou Suira a treia ne-am lăsat încă odată învaluiți de acea vrajă și nostalgie pentru lucrurile na-tale și oamenii lor, alți de caracteris-tici lui Enescu și care l-au definit în-leștura neodezînată cu tezaurul de sim-țămînte ale poporului. De pe retina lui Enescu nu s-a șters nicînd imaginea copiilor și dirijorilor Mircea Cristescu a știut să sublinieze aura de poezie nostalgică ce învalvulează capodope-ră care-și află echivalentul literar în „Melancolia” lui Eminescu.

„Vox Maris” și Simfonia a treia răs-pund unor întrebări pe care Enescu și-le-a pus cu stăruință de-a lungul în-terezelor sale creații, într-o bărbă-negată de lupă omului cu destinul. Am înțeles acum, o dată mai mult, că Enescu a însemnat pentru țara noastră un mo-ment hotărîtor nu numai pe tărîmul ar-tei compozitice, așa cum s-a subliniat în repetele rînduri, dar și în evoluția gîndirii filosofice românești. Lucrările lui (și în primul rînd „Oedip”, „Vox Maris”, Simfonia III-a), sînt pilduitoare pentru capacitatea spiritului nostru de a aborda problemele esențiale ale existenței, pentru tensiunea artistică la care s-a desăvîrșit aceste întrebări și confruntări și pentru răspunsul dat de pe pozițiile unei concepții active, umaniste. Contemporan cu Argehi, Blaga, Iorga sau Luchian, Enescu nu a fost numai interpretul excepțional, ci și gînditorul care a lurnat în pagini de artă nemuritoare frămîntările omu-lui și creatorului, zbuciumul său sufle-tesc.

Muzica lui Enescu ne-a apărut nu nu-mai ca expresia unui spirit profund, a unui gînditor autentic, ci și ca o mu-zică ce stîrnește în sufletul ascultăto-rilor emoții răscolitoare. Mergînd spre esențializarea expresiei, Enescu ne-a dăruit opere în care și-a depășit timpul și a creat muzica viitorului, muzică pătrunsă de idei și sentimente adînci, clocotitoare. Dirijorul Constantin Bu-gheanu are meritul de a fi dat o ma-gistrală tălmăcire Simfoniei a III-a a lui Enescu, după ce șase ani înainte o readusese după o lungă absență în atenția publicului nostru. De cîțiva ani acest muzician de o vastă cultură aduce o contribuție din cele mai prețioase la imbogățirea repertoriului nostru cu lu-crări capitale sau de mare interes ale muzicii contemporane. Succesul con-certului său care a mai cuprîns și „Cin-tecul pămîntului” de Gustav Mahler, a răspîlît o muncă asiduă ce se reflectă major în viața noastră muzicală.

Elogii meriți și dirijorul Iosif Conta pentru pregătirea poemului „Vox Maris”, ca de altfel a întregului program.

PE DRUMURILE DESCHISE DE ENESCU

Enescu a fost unul din compozitorii a căror însemnătate pentru istoria unei culturi nu se reduce numai la creația lor, ci și la drumurile pe care le-a des-chisor. Cînd vorbim de „exemplul lui Enescu” nu vom avea cuvinte convențio-nale, ci ne gîndim la permanența ope-rei sale ca model pentru cei ce au venit după el. Am ascultat de pildă în in-terpretarea lui Vladimir Orlov, demnă de laudele cele mai sincere, Concertul pen-tru violoncel și orchestră de Anatol Vieru și ne-am gîndit că această lucrare reprezintă și ea o fericită înțelegere a lecției lui Enescu. Și anume, prin expri-marea interiorizată, concisă, dramatică și plină de mari elanuri în același timp, Concertul de Anatol Vieru, o lucrare densă, matură, denotînd o cunoaștere temeinică a artei compoziționale, dar și a puterii de a mișca sufletele, ni s-a părut a fi una din creațiile menite să rămîină.

Simfonieta lui Ion Dumitrescu era mai bine cunoscută publicului de con-cert. O nouă audiență a ei ne-a confirmat impresia pe care o aveam a unei bucăți de o indiscutabilă vitalitate, lumtuoașă și cucieritoare prin sentimentul de robu-țete pe care îl dezoară.

Am ascultat cu emoție, încercat fiînd și de un sentiment de durere, triplul concert pentru vioară, violoncel și pian de Paul Constantinescu (solști Valen-tin, Ștefan Gheorghiu și Radu Aldu-lescu), gîndindu-ne că unul din cei mai reprezentativi discipoli ai lui George Enescu a plecat dintre noi în plină putere creatoare. Lucrarea executată în cadrul concertului de deschidere este semnificativă nu numai pentru nivelul la care a ajuns creația lui Paul Con-stantinescu, dar și pentru prestigiul mu-zicii românești actuale.

OMAGIUL MARII ARTE

Cît privește prezența oaspeților stră-îni la acest festival, ea este prin calita-țea formațiilor care au sosit în țară (ba-letul Teatrului Mare Academic din Mos-cova, Orchestra Filarmonică din Viena) cît și a solistilor și dirijorilor de-a dreptul impresionanți. În fiecare seară (și uneori de două ori în aceeași zi) în să-lile de concert bucuștene sînt și vor fi prezenți oaspeți de o valoare unanim recunoscută, de o noloritate certifica-ți prin interpretări de circulație univer-sală. Să amintim aici pe Gaspar Cas-sado, violoncelistul care a tîlmăcit cu o înfîlțită poezie Concertul în re major de Haydn. Ne-am dat seama cîtă drep-tate avea Pablo Casals cînd spunea despre Haydn: „La el totul este teme-nic construit și muzica sa are o prospe-țime fermecătoare. Opera sa intensă este plină de noulăți, de surprize...”

Haydn are o fantezie nesecată și solidi-tatea arhitecturii sale muzicale... nu-l împiedică să fie poetic și expresiv.”

Pe aceste direcții de înțelegere a personalității lui Haydn s-a aflat interpretarea lui Gaspar Cassado care în Adagio a atîns — fără exagerare — sublimul.

Referindu-ne apoi la dirijorul indian Zubin Mehta, nu facem aceasta dintr-o simplă înfînțare. Dacă Gaspar Cas-sado, artistul sexagenar, stăpîn de-săvîrșit al tehnicii, păstrează nealterat larmecul și spontanitatea înereții, di-rijorul Zubin Mehta în vîrstă de numai 28 de ani este un tînăr impetuos ale

FILM

DRAGOSTE LA ZERO GRADE

Acest film aparține unui alt gen decît Post restant: este o comedie ușoară, pe cînd celălalt era o fantezie simbolistă. Savaurosul film al lui Vitauidis fusese o fuziune de șase idei, foarte deosebite: 1) un oraș ciupercă („à l'américaine”); 2) o dragoste ideală și naivă fidelă; 3) o serie de quiproquouri vodevilici de imbrogluri, „à l'italienne”; 4) priveliștea unei automatizări fantasto-științifice a vieții cotidiene; 5) apoi toate acestea îmbrăcate într-o glumă generală; vreau să spun nu că textul era plin de glume, ci că toate eveni-mențele aveau structură de glumă; ceea trînd și simbolic: 6) în sfîrșit, toată poezia era străbătută de nemuritoare legendă a lui Cyrano, adică a declarațiilor de dragoste făcute pentru altul.

În contrast cu complexitatea de conținut a aceste-i fantezii simboliste, „comedia ușoară” e perfect simplă și-și trage usurînța, „usurătutul” ei, caracterul ei plătitor și spumos, din aceea că nu am-biționează decît: să amuze. Nu urmărește nici zugră-vire de tipuri, nici castigare ritîndo mores, ci pur și simplu vrea să distreze, să destîndă înfînțele.

Comediile pur distractive, sînt un adevărat oxigen spiritual, cîuât ca aerul de munte, sănătos și proaspăt ca iererele însăși. Iată de ce sînt sigur că publicul românesc, chiar cel ceia mai exigent, va aprecia cu oarecare plăcere noul film al Studiou-lui București: „Dragoste la zero grade”. Nu și va hate capul să afle dacă poezia oglîndește sau nu veridic grave chestiuni sociale sau drame morale sîșietoare. E deajuns că se respectă acea-ta nivel de desfășurare excepțional ce-lei de a treia ediție a festivalului „Geo-rghe Enescu”.

Valeriu RĂPEANU

SCRIITORII DESENEAZĂ LUDOR ARGHEZI

CITITORII NOȘTRI, SPECTATORII NOȘTRI!

Școlarii învâțau acum aproape 100 de ani pe pa-ginile minunatului abecedar scos cu truda acelu-lor vîrajitor al cuvîntului care a fost Creangă.

Sădoveanu, Argehi, Otilia Cazimir i-au urmat exemplul... Priviți azi, pentru cîteva clipe vechea carte de „Celine” de clasa a II-a. Sînt aici și Sădoveanu și Argehi și Otilia Cazimir, dar și M. Beniuc, Maria Banuș, Demostene Botez, Ion Brad, Tiberiu Utan, Al. Andrițoiu. Și încă o mică deosebire... De cele mai multe ori desaga școlarului de altă-dată era goală — lipssea bănușului pentru abecedar.

Și ce poate fi mai emoționant decît să întîlnești un tînăr inginer care acum 15 ani, învîțînd prima lui poezie, a învățat distihurile tale închinute unui șantier, sau să afli că spectatorul serios din banca a doua care aplaudă Shakespeare a fost la teatru pentru prima dată la piesa ta cu vererije sau ariciul istel acum 17 ani... Sînt bucuriile, e mîndria care ne-au fost date de acesti douăzeci de ani.

De cele mai multe ori desaga școlarului de altă-dată era goală — lipssea bănușului pentru abecedar. Azi, copiii, primiso fără bani cărțile legate în coperiți elegante de material plastic. Acum cîțiva zeci de ani, urmare a unui imens scandal public, o „editură” (o dugheană care difuza cărți pornogra-fice și broșuri care prescriau rețete de jaf și crimă) își tragea obloancle: cîțiva copilandri comiseseră un asasinat: pentru jaf. Avem astăzi cărți pentru copii și ceea ce e mai important — o literatură, o concepție, o diversitate de autori care creează în toate genurile.

AUGUSTE ACTUALIȚĂȚI (II)

Expoziția realizărilor economiei naționale a R.P.R. reprezintă nu numai o expresie cantitativă și calitativă a variatorilor produse rômânesti, prezente în sutele de standuri în formele lor superlati-ve. Curiozitatea și sensibilitatea vi-zitatorilor este răspîlîtă și pe planul sentimentului al finelor sub-țintăți.

Muzeul de artă din Iași Fotografia: M. VOLBURĂ

NOTE DE LECTURĂ

DRAMATURGIUL EDWARD ALBEE

In cea mai importanta si mai de succes dintre piesele noului dramaturg american Edward Albee...

tele sint adesea amintite de catre personaje, mai ales de Martha, juca prezidentului colegiului si in...

Intellectualii lucizi si cunoscutorii bine instinc-tate si sigurile subconsciente, eroii piesei nu ocu-

De aseata dorinta, care, după atitua inhibiții și refuzul, iese la iveală în cursul acțiunii, sint le-

Certurile și brutalele confruntări dintre Martha și George, prilejuate și sporite de prezența cele-

Acosta este materialul sau cauza pentru care s-au des-

Romaneabil este că piesa se încheie cu înțelep-

George Bernard Shaw a subliniat odinioară marele schimbare pe care a adus-o Ibsen prin piesa...

Fără a-l socoti un nou Ibsen, Albee aduce în deprimantul și sumbrul existențialism al occiden-

George Bernard Shaw a subliniat odinioară marele schimbare pe care a adus-o Ibsen prin piesa...

Petru COMARNESCU

RECENZIE

„CHERAMZIT“

„Casele se fac din cărămizi“ este, gramatical, o propoziție foarte corectă. Tot atât de corectă ca și...

Intr-o cărămizi și sticlă plastică se situează blocurile pe cheramzit, panouri prefabricate. Eroul...

De fapt, acești titlu major, la figurat, al execu-

De fapt, acești titlu major, la figurat, al execu-

De fapt, acești titlu major, la figurat, al execu-

De fapt, acești titlu major, la figurat, al execu-

TO-NGOG-VAN (R. D. Vietnam) Tinăra fată cu liliac

vedește a fi un muncitor excelent care a fost cîștigat din capul locului, ca și Lizlov, de proiect...

In loc de concluzie, prefer să subliniez două pa-

*) A. Rekemciuk, „Cînd ești tinăr...“, povestire, Moscova 1962, în romînește de Radu Alibala și Eleonora Mircea, E.L.U., București 1964.

Aurel LAMBINO

POEZI COREENI

TIU SAN VON

CÎNTEC DE MARINAR TÎNĂR

Ochii tăi mă privesc în inimă O, cînd de negru e părul tău, Cînd de stufoasă sprincena...

Tu trăiești dincolo de hotarul tristeții, Cu un suris alunec pe plajele mării Atlas, posomorit, cu umeri săi Te apără de vînturile albe.

Iar buzele tale, Eu, buzele tale, ceasuri întregi le-aș, rivl. Surisul cum se naște și cum piero Ceasuri întregi l-aș privi.

— Dragul meu, te iubesc I Oare buzele tale rostăi Sau vîntul amurgului A înfiorat galeșul roș I magnoliei?

PAK IN NO (poet clasic din sec. XVI)

ALT CÎNTEC DE ARAT

In munși, departe cuclii își duc traul Și-n primăveri, cînd stelele-nfloresc Urclînd spre cor chemărilor alaiul, „E vreme arăturii“ — ne vestesc.

Pămîntul, truda lui, e rădăcina Întregii vieți a noastre, pămîntești. Nu meriți pîinii să-i cunoști lumina Dacă pe cîmpu-nîns nu ostenești.

In romînește de IOANA BANTAȘ

O POEZIE DESPRE MOLDOVA SCRISĂ ACUM 350 DE ANI

MOLDOVEI

Cine te-ar crede, tristă Moldova, fericită, Cînd frunțea-ți sub jugul unui cîmpit tiran, Și fericea-ți toțișu, cum n-ar fi jîndul tău...

In luptă și-n urgie virtutea își răsfîrîce Lumina ei mai aprig ca-n lenesul răsăf; Așa cum verzi lauri se întregesc din singe Și slavă, nu din cupa ciocnita la ospă.

N-ai teamă, dar, că-n vreme țî-o vesteji cununa Pe care-o curceri-o lupul din virtutea-ți rară, Căci gloria ta fi-a cîștigă-notoarea, Prin secol, cu eroii ce-n lupie singerau.

Și totuși, mină care te zugrăvește goală, Cînd roadele-ți luase dumănil hrăpăret Cu lauri te-mbrăcase, înșu și cu migolă, Ca să-ți cîștigi, din pierdări, adevărul pret.

In romînește de TAȘCU GHEORGHIU

COMITETUL DE REDACȚIE

Teodor Balș; Ov. S. Grahmăni-canu (redactor șef adjunct); S. Dancian; Ștefan Gheorghiu (redactor șef adjunc); Eugen Simion; Ilieriu Utan (redactor șef); Haralamb Zîncă (secretar general de redacție).

NELSON VAINER (Brazilia)

O PROMISIUNE

Vizita mea în România se leagă, înainte de toate, de dorința de a cunoaște țara și poporul despre care scriu în presa braziliană...

Intr-adevăr, această activitate a mea în acest sens, a început în 1935, cu note și articole, despre România și oamenii săi de literă, în ziarele și revistele braziliene.

Trebuie să accentuez că, despre România și oamenii săi de literă se știa puține lucruri în Brazilia. Cu toate acestea, în acești ultimi trei ani, intelectualii brazilieni, din nordul pînă în sudul Braziliei, au elemente mai sig-

grație celebrei piese de teatru și celor douăzeci și ceva de povestiri de autori români, clasici și contemporani.

SCRITORUL VALDEMAR CAVALCANTI, în O Jurnal, din Rio de Janeiro, spune între altele despre O scrisoare pierdută: „...această lucrare fixează cu măiestrie moravurile dintr-o epocă îndepărtată. Scriș în 1884, celebra comedie, e de odinioară și de astăzi, reflectă o realitate care nu e numai din România de la sfîrșitul secolului trecut, ci, e a tuturor mora-

zator, reprezintă ghișeul danubian la care putem să ne scoatem biletul pentru această călătorie literară. ...ABBAS LIMA, în îndepărtatul stat Ceara, scrie, în ziarul O estado, despre povestirile romînești: „...E a dintre cele mai frumoase antologii care au apărut pînă acum în Brazilia“.

Ziarist, scriitor, membru al Asociației Braziliene de presă și al sindicatului ziaristilor profesionali din Rio de Janeiro; a societății Braziliene a oamenilor de teatru; autorul lucrării „Cartea de legendă“ și a altor cărți, traducător al piesei „O scrisoare pierdută“ de I. L. Caragiale, reprezentată la televiziunea TV-RIO din Rio de Janeiro, octombrie 1963 (al 2-lea oras din lume, după Paris, care a televizat celebra piesă romînă); autor al „Antologiei prozei romînești“, editată de „Civilização Brasileira“ în februarie 1964 (22 schițe a celor mai de seamă scriitori romîni din trecut și contemporani, cu biografiile fiecărui autor, ilustrată cu desene); de curind conspate al țării noastre, Nelson Vainer a acordat „Gazetei literare“ în exclusivitate articolul, pe care îl publicăm mai jos.

JOSE SANTIAGO NAUD, în ziarul Correio Brasiliense, din Rio de Janeiro, scrie: „...Nelson Vainer ne-a surprins prin această publicare foarte importantă. Intr-adevăr, această antologie, pe care Editura Civilização Brasileira a avut fericită ideea de a o include în Panorama de oște universale (Panorama de oște universale), va permite o viziune mai completă a dezvoltării literaturii romînești“.

ENEIDA, scriitoare și ziaristă, se referă la antologia în Diario de notícias, din Rio de Janeiro, în termenii următorii: „...acum Civilização Brasileira ne-a dat o carte încântătoare: „Antologia prozei romînești, selecție, traducere și note de Nelson Vainer. O carte pe care toți o vor citi cu plăcere“.

EDMUNDO LINS, în O globo, notează: „...în traducerea lui Nelson Vainer, care, totodată, a selecționat po-